

BAJKOTERAPIA- JEDNA Z METOD PRACY Z DZIEĆMI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ.

W pracy dydaktyczno-wychowawczej z dziećmi upośledzonymi umysłowo jedną z doskonale sprawdzających się metod pracy jest bajkoterapia. Ponieważ praca czytelnicza z uczniami głębiej upośledzonymi jest specyficzna i nie można wobec nich stosować typowej metodyki czytelnictwa należy aktywizować uczniów poprzez słuchanie tekstu czytanego przez nauczyciela, słuchanie bajek muzycznych, oglądanie bajek. Dobierane teksty muszą być krótkie, interesujące, oddziaływujące wielozmysłowo. W innych działaniach wykorzystuje się techniki plastyczne, pedagogikę zabawy, dramę, prezentacje multimedialne, taniec. Aby ożywić zainteresowanie dzieci tekstem wykorzystuje się ilustracje, historyjki obrazkowe, inscenizacje fragmentów bajek, zabawy z teatrem cieni itp. Nawet dzieci niemówiące o obniżonej sprawności motorycznej znajdują wiele przyjemności w słuchaniu. Zadowolenie przynosi im sama melodia i rytmika mowy dorosłej osoby, możliwość rozumienia poszczególnych wyrazów czy zwrotów, a bombardowanie słowem stymuluje rozwój ich mowy i myślenia.

KONSPEKT ZAJĘĆ Z BAJKOTERAPII DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM

Cele zajęć:

- stymulacja dotykowa
- stymulacja i usprawnianie dłoni (chwyt i manipulacja)
- doskonalenie umiejętności koncentrowania uwagi na przedmiocie
- kształtowanie umiejętności zabawy przedmiotem
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych (reagowania na proste polecenia)
- zdobywanie nowych doświadczeń w zakresie poznawania swojego ciała
- rozwijanie kreatywności i samodzielności
- czerpanie radości z zabawy
- stymulacja słuchowa
- wzbudzanie aktywności własnej dzieci
- doskonalenie kontaktu i współpracy z nauczycielem

Formy pracy: indywidualna / grupowa

Metody nauczania: czynnościowe, praktycznego działania, techniki relaksacyjno – rozluźniające.

Środki dydaktyczne: tekst z bajką, długopis, „cudowna lampa”, piasek, pojemniki, piasek, piasek w woreczku, drewniana chochelka, pojemnik z piaskiem, wiaderko, foremki plastikowe, piaskownica, tkanina: apaszka, dywan, owoce, miska, talerz, nóż, widelec, lustro, płyta z piosenkami: „Wspaniały świat”, „Arabska noc”, odtwarzacz cd, papierowe talerzyki turystyczne, farby, klej z brokatem, pędzelek, ołówek, nożyczki, kolorowa włóczka, kolorowe kółka z dziurkacza lub drobne koraliki.

Przebieg zajęć:

I. Zajęcia wstępne

1. Powitanie:

- nawiązanie z dziećmi kontaktu
- podanie prawej dłoni na wypowiedziane przez nauczyciela słowo: „dzień dobry”
- głośne wypowiedzenie imion uczniów.

II. Zajęcia właściwe

1. Słuchanie opowieści rymowanej, czytanej przez nauczyciela z uwzględnieniem modulacji głosu.

„W podziemnym skarbcu rzecz leży dziwna.
Stara niemodna lampa oliwna.
Mag chce zejść po nią, nie daje rady.
Prosi, by znalazł mu ją Alladyn.

Ubogi chłopiec lampę przynosi.
Chciałby w nagrodę dostać choć grosik,
lecz mag okrutny wyjście zamyka.
Skąpiec załował chłopcu grosika!

Siedzi Alladyn w lochu po ciemku,
lampę oliwną obraca w rękę.
Wtem dżin potężny z lampy wyłazi
i mówi: - Jestem na twe rozkazy!

Chłopiec się w domu znalazł niedługo
wraz ze skarbami i wiernym sługą,
i od tej pory staruszkę matkę
otaczał troską oraz dostatkiem.

Gdy dorósł, serce oddał Halimie
(tak córka władcy miała na imię).
Kto o jej rękę zamierzał prosić,
miał sułtanowi skarbów naznosić.

Alladyn spełnił wszystko bez słowa:
Klejnoty przyniósł, pałac zbudował.
Sułtan mu córkę oddał z radością.
Sam na weselu lał wino gościom!

Lecz mag zawistny podszedł Halimę,
więc mu oddała lampę wraz z dżinem
za inną, nową ... Sprawa jest prosta:
dżin się na maga melduje rozkaz,

pałac z Halimą niesie w nieznane ... -

mag dla księżniczki jest także panem.
Płacze w niewoli biedna dziewczyna:
- Czy ujrzę kiedyś znów ... Aladyna?

... Bajka mieć musi szczęśliwy koniec –
rusza ... Aladyn` na pomoc żonie.
... Cudowna lampa mu w tym pomaga,
Którą w noc ciemną wykradł od maga.

... Mag/uwięziony gdzieś w lochu płacze,
A młoda para frunie z pałacem,
By znów w ojczystej osiąść ... krainie.
Niech im się szczęści! I tobie, dzinie.

2. Poznanie „cudownej lampy”.

- pocieranie dłońmi
- obserwacja płomienia
- ogrzewanie się przy nim
- wspólne zapalenie
- ćwiczenia oddechowe: dmuchanie, gaszenie światła

3. Zabawa z własnym cieniem:

- obserwacja własnego cienia na ścianie
- zorganizowanie „teatryka cieni”, w zabawie uczestniczy więcej uczniów

4. Zajęcia muzyczno – ruchowe do piosenki: „Arabska noc”:

- wykorzystanie tkaniny podczas tańca. Zwrócenie uwagi na różnorodność sposobów wykorzystania materiału: zwijanie, zgniatanie, modelowanie,, układanie, podrzucanie, przeglądanie itp.
- zachęcenie do „spaceru” po dywanie i poruszania chusteczką w dowolny sposób
- wyrzucanie apaszki w górę, obserwacja jej spadania
- uważne wysłuchanie utworu muzycznego i próby poruszania się w sposób jaki wymaga tego utwór
- wprowadzenie apaszki w ruch:
- kołysanie, wachlowanie, trzepotanie według upodobań dziecka
- siad prosty, zwijanie tkaniny palcami stóp, rozprostowanie, powtórzenie zabawy
- swobodne poruszanie się po pokoju, wyrzucanie chusteczki w górę, przysiadanie razem z opadającą tkaniną.

5. Stymulacja smakowo - dotykowo – węchowa:

- próbowanie, kosztowanie, smakowanie owoców, pochodzących z krajów arabskich:

6. Relaksacja na „latającym dywanie” w oparciu o metodę Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne.

I. Zabawa: „Czarodziejski dywan”.

„Przeciąganie się” – jak najwyżej i najszerzej:

- dziecko wyciąga nogi i ręce w górę bądź rozciąga się po dywanie zajmując dużo i mało miejsca.

„Spacer” – uczeń próbuje spacerować po dywanie w możliwej dla siebie formie (raczkuje) poruszając się w przód, w tył, w prawo, w lewo.

„Wagoniki” – pojedynczo lub w parach – dzieci udają wagoniki, które wedle poleceń nauczyciela wyruszają w podróż, zatrzymując się na stacji, cały czas muszą znajdować się na dywanie.

„Bączek” – dziecko siedząc na dywanie podnosi nogi lekko w górę i opierając się na dłoniach obraca się dookoła swojej osi.

Relacja „z”:

- obejmowanie partnera, głaskanie, bujanie (na boki, w przód, w tył aż do przewrotu)
- odrzucanie partnera, turlanie, pociąganie za ręce i nogi
- jazda na koniku
- krokodyl z partnerem na plecach
- bagaż – dziecko uczone partnera
- „Tunel” - uczeń przechodzi pod kocem

Ćwiczenia relaksacyjne:

- muzyka relaksująca
- uczeń „leniuchuje”, leży na dywanie, macha rękoma w takt płynącej muzyki

Relacja „przeciw”

- „Spsychacz” – nauczyciel wraz z uczniem siedzi na podłodze, odwróceniem się plecami do siebie. Pierwsza osoba przepycha towarzysza zabawy rękami, stopami, biodrami, plecami, potem następuje zamiana ról
- mocowanie się
- „Przygniatanie” - dziecko próbuje się wydostać spod leżącego na nim partnera
- „Więzienie” – dziecko próbuje się wyswobodzić z objęć siedzącego partnera

Ćwiczenia relaksacyjne:

- masażyk „Rzeczka”

Relacja „razem”

- uczeń wraz z nauczycielem siedzą złączeni plecami, próbując wstać, nie odrywając się od siebie i napierając plecami
- „Lustro” – nauczyciel reprezentuje wymyślony przez siebie gest (np.: machanie ręką na do widzenia). Uczeń próbuje odtworzyć ten ruch w lustrzanym odbiciu
- „Piłowanie drewna” – siedząc przodem do siebie z lekko zgiętymi nogami ćwiczący trzymają się za ręce lub przeguby, na zmianę kładą się na plecy i są przeciągani przez partnera.

7. Zajęcia plastyczne przy piosence: „Arabska noc”.

Wykonanie księżycy i gwiazd, ozdobionych arabskimi motywami.

Potrzebne materiały to: papierowe talerzyki turystyczne, farby, klej z brokatem, pędzelek, ołówek, nożyczki, kolorowa włóczka, kolorowe kółka z dziurkacza lub drobne koraliki.

Papierowy talerz kolorujemy na żółto, jeśli wykonujemy gwiazdę, a na niebiesko (srebrno) jeśli księżyc.

Z obrzeża należy wyciąć trójkątne promienie (jeśli robimy gwiazdę) lub „rogaliki” ze środka talerza (gdy powstaje księżyc)

Wzory malujemy farbą i brokatowym klejem za pomocą cienkiego pędzelka

Na gotową pracę naklejamy koraliki, kółeczka lub włóczkę według fantazji.

III. Zajęcia końcowe

1. Rozwijanie sprawności słuchowej – relaks – odsłuchanie słuchowiska muzycznego i piosenek z bajki.

2. Porządkowanie miejsca zabawy.

3. Nagrodzenie wychowanków.

4. Pożegnanie:

- wszyscy uczestnicy zabawy wraz z nauczycielem siadają w kole i żegnają się, dotykając palców u rąk i nóg kolegów

- brawa dla wszystkich uczestników zajęć

- zapowiedź następnego spotkania.

KONSPEKT ZAJĘĆ Z BAJKOTERAPII DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM

Cele zajęć:

- stymulacja słuchowa
- stymulacja i usprawnianie dłoni (chwyt i manipulacja)
- doskonalenie umiejętności koncentrowania uwagi na przedmiocie
- kształtowanie umiejętności zabawy przedmiotem
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych (reagowania na proste polecenia)
- zdobywanie nowych doświadczeń
- rozwijanie kreatywności i samodzielności
- czerpanie radości z zabawy
- wzbudzanie aktywności własnej dziecka
- doskonalenie kontaktu i współpracy z nauczycielem

Formy pracy: indywidualna / grupowa

Metody nauczania: bajkoterapia, oglądowe, pokazu, czynnościowe, praktycznego działania, zadań stawianych do wykonania

Środki dydaktyczne: Książka z wierszem pt: „Szewc”, album o kotach, rekwizyty z bajki: płócienny worek, kapelusz, buty, peleryna, sztuczne wąsy, młynek do kawy, bajka pt: „Kot w butach”, kolorowanka z postaciami z bajki, kredki, pastele, farby, papier kolorowy, klej, plastelina, puzzle z postaciami z bajki, słuchowisko muzyczne z cyklu: „Bajki wam niosę”, odtwarzacz cd.

Przebieg zajęć:

I. Zajęcia wstępne

1. Powitanie:

- nawiązanie z dziećmi kontaktu
- podanie prawej dłoni na wypowiedziane przez nauczyciela słowo: „dzień dobry”
- głośne wypowiedzenie imion uczniów.

II. Zajęcia właściwe

1. Wprowadzenie tematu dnia wierszem pt: „Szewc”.

W małej izdebce szewc mieszkał sobie,
modne trzewiki robił dla kobiet,
szył też dla mężczyzn piękne kamasze,
za co medale dostawał czasem.
Przyszedł do szewca raz dziwny człowiek:
- Proszę o buty siedmiomilowe!
Powiedział głośno, aż szewc oniemiał,
bo takich butów nikt nigdy nie miał
i tylko w bajkach ludziom je szyto!
Lecz klient – panem! Wziął szewc kopyto,
zajrzał do swoich fachowych książek,
jak obowiązek – to obowiązek!
Nie minął tydzień kiedy gotowe
stały już buty siedmiomilowe!
Odebrał klient magiczne buty,
pieniądzem sypnął, napiwkiem sutym
I rzekł do szewca: - dobra robota!
A teraz uszyj buty dla kota!
Znów szewc oniemiał, lecz chwycił dratwę,
choć zadanie było niełatwe.
Nie minął tydzień i kilka godzin,
a kot już w butach z fasonem chodził.
- To przecież żarty! – powiecie tutaj. –
w bajkach się czyta o takich butach!
Może to bajka, co się wam nie śni,
lecz nie jest bajką dobry rzemieślnik –
szewc pomysłowy – gdy się postara,
uszyje buty i dla komara!

2. Oglądanie albumu o kotach, określanie ich cech.

3. Zabawy rekwizytami z bajki:

- wyciąganie z szarego, płóciennego worka charakterystycznych przedmiotów z bajki (kapelusz, buty, peleryna, sztuczne wąsy, młynek do kawy)
- rozpoznawanie i wymacywanie poprzez dotyk
- „przebieranki”
- przeglądanie się w lustrze
- wykonywanie zdjęć.

4. Słuchanie słuchowiska „Kot w butach”.

5. Zajęcia plastyczne – kolorowanka z postaciami z bajki.

Technika dowolna według uznania i możliwości dziecka. Malowanie kredkami, pastelami, farbami, wydzieranko – wyklejanka, wyklejanie plasteliną gotowych wzorów.

6. Układanie puzzli z ilustracjami z bajki.

III. Zajęcia końcowe

1. Rozwijanie sprawności słuchowej – relaksacja.

2. Porządkowanie miejsca zabawy.

3. Nagrodzenie wychowanka.

4. Pożegnanie:

- podziękowanie i pochwalenie dziecka za udział w zajęciach

- podanie prawej dłoni na wypowiedziane przez nauczyciela słowo: „do widzenia”

- zapowiedź następnego spotkania.

KONSPEKT ZAJĘĆ Z BAJKOTERAPII DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM

Cele zajęć:

- stymulacja dotykowa
- stymulacja i usprawnianie dłoni (chwyt i manipulacja)
- doskonalenie umiejętności koncentrowania uwagi na przedmiocie
- kształtowanie umiejętności zabawy przedmiotem
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych (reagowania na proste polecenia)
- zdobywanie nowych doświadczeń w zakresie posługiwania się papierem
- rozwijanie kreatywności i samodzielności
- czerpanie radości z zabawy
- stymulacja słuchowa
- wzbudzanie aktywności własnej dziecka
- doskonalenie kontaktu i współpracy z nauczycielem

Formy pracy: indywidualna / grupowa

Metody nauczania: czynnościowe, praktycznego działania, techniki relaksacyjno – rozluźniające, naśladownictwa, obserwacji, pokazu, zadań stawianych do wykonania.

Środki dydaktyczne: Bajka pt.: „Mała Syrenka”, woda, miska, ręcznik, muszelki, pojemniki, kartka papieru, klej, piasek, kamyki, płyta z piosenkami, odtwarzacz cd.

Przebieg zajęć:

I. Zajęcia wstępne

1. Powitanie:

- nawiązanie z dziećmi kontaktu
- podanie prawej dłoni na wypowiedziane przez nauczyciela słowo: „dzień dobry”
- głośne wypowiedzenie imion uczniów.

II. Zajęcia właściwe

1. Zapoznanie z treścią bajki „Mała Syrenka”.

2. Stymulacja dotykowa:

- oglądanie muszelek
- przesypywanie muszelek z pojemników do pojemników

3. Ćwiczenia wrażliwości słuchowej:

- nasłuchiwanie szumu fal, płynących z muszli
- postukiwanie o siebie muszlami.

4. Usprawnianie manualne:

- wykonanie naszyjnika z muszli
- naklejanie muszelek na kartkę papieru (smarowanie kartonu klejem, rozcieranie kleju paluszkami, naklejanie muszelek na papier)

5. Zabawa dotykowa materiałem płynnym: woda

- „Moje rączki” – zabawa wprowadzająca – dotykanie dłońmi poszczególnych części ciała, ze szczególnym uwzględnieniem rąk
- Zabawa „ciepła – zimna woda”. Nauczyciel pokazuje dziecku ciepłą i zimną wodę powoli zamaczając jego ręce
- „Wodne zabawy” – delikatne polewanie dłoni dziecka, a następnie wybranych części ciała najpierw ciepłą, a potem zimną wodą
- „Przelewanki” – nauczyciel nalewa do pojemnika wodę, a następnie przelewa ją do innego pojemnika. Dziecko obserwuje.
- Zabawy z wodą – uderzanie dłońmi o powierzchnię wody (chlap, chlap), uderzanie palcami o wodę (chlup, chlup), polewanie, skrapianie dłoni dziecka drobnymi kropelkami wody (kap, kap)
- Odgłosy wody – wysłuchiwanie odgłosów wody celowo wytwarzanych przez nauczyciela (chlap, chlap, kap, kap, plusk, plusk)

6. Zabawa manualna „Rysunki na piasku”: - rysowanie palcem serduszka i pokazanie go osobie, którą kochamy

- malowanie wzorów z morskimi motywami. Powstałą pracę ozdabiamy muszelkami lub kamykami

III. Zajęcia końcowe

1. Rozwijanie sprawności słuchowej – relaksacja słuchowiskiem.

2. Porządkowanie miejsca zabawy.

3. Nagrodzenie wychowanków.

4. Pożegnanie:

- podziękowanie i pochwalenie dzieciom za udział w zajęciach

- podanie prawej dłoni na wypowiedziane przez nauczyciela słowo: „do widzenia”
- zapowiedź następnego spotkania.

Źródła:

Dz. Cyt. Cudowny Świat Baśni: „*Kot w butach*”, s.1.

Dz. Cyt. „*Kim zostaniesz wybierzesz sam*”, W. Ścisłowski, wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1986, s. 11.

Słuchowisko muzyczne z cyklu „*Bajki wam niosę*”.

Źródła:

Dz. Cyt. „*Lampa Aladyna*”, Wyd. WILGA, Warszawa 2007., s.1 - 9.

Bajka pt: „*Lampa Aladyna*” (słuchowisko muzyczne).

Opracowała: mgr Joanna Konopka- Świąt, mgr Agnieszka Belczyk